

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI 120 NĂM NHÌN LẠI

👉 GS.NGŨT PHÙNG HỮU PHÚ

GS.NGŨT Phùng Hữu Phú

NHÂN DẤU MỐC 120 NĂM HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN, GS.NGŨT PHÙNG HỮU PHÚ - NGUYÊN PHÓ BÍ THƯ THƯỜNG TRỰC THÀNH ỦY HÀ NỘI, NGUYÊN CHỦ TỊCH HỘI ĐỒNG NHÂN DÂN TP. HÀ NỘI, NGUYÊN BÍ THƯ ĐẢNG ỦY ĐHQGHN, NGUYÊN HIỆU TRƯỞNG TRƯỞNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN - ĐÃ CÓ NHỮNG CHIA SẺ SÂU SẮC VỀ HÀNH TRÌNH LỊCH SỬ, BẢN SẮC VÀ SỨ MỆNH CỦA ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI (ĐHQGHN). TRÁI QUA NHIỀU GIAI ĐOẠN VỚI NHỮNG TÊN GỌI KHÁC NHAU, ĐHQGHN KHÔNG CHỈ LÀ MỘT CƠ SỞ GIÁO DỤC MÀ CÒN LÀ DÒNG CHẢY LIÊN TỤC CỦA TRI THỨC, NƠI HUN ĐỨC TINH HOA VÀ GẮN BÓ MẬT THIẾT VỚI VẬN MỆNH DÂN TỘC.

DÒNG CHẢY LIÊN TỤC CỦA TRI THỨC VÀ ĐÀO TẠO TINH HOA

Đại học Quốc gia Hà Nội, đến năm 2026, đã trải qua 120 năm xây dựng và phát triển với nhiều tên gọi khác nhau, luôn gắn bó và thích ứng với từng thời kỳ lịch sử. Dù mục đích, nội dung và tính chất hoạt động có sự khác biệt do điều kiện lịch sử quy định, song trong tất cả các giai đoạn, ĐHQGHN vẫn mang dấu ấn chung là trung tâm tri thức và đào tạo tinh hoa hàng đầu của đất nước.

Trong thời kỳ khai sáng (1906-1945), Đại học Đông Dương được chính quyền thực dân Pháp thành lập nhằm đào tạo nguồn nhân lực bản xứ phục vụ bộ máy cai trị ở Đông Dương. Tuy nhiên, trên thực tế, sự ra đời của Đại học Đông Dương đã vượt ra ngoài ý đồ và tầm kiểm soát của chính quyền thực dân, trở thành trung tâm đào tạo bậc cao duy nhất truyền bá tri thức và văn minh phương Tây theo mô hình, phương thức đào tạo hiện đại. Đây là nơi thu hút đội ngũ trí thức trẻ Việt Nam và một số nước Đông Nam Á. Trong số đó có nhiều người sau này trở thành trí thức tinh hoa, nhà yêu nước, chiến sĩ cách mạng nổi tiếng như Trường Chinh, Võ Nguyên Giáp, Nguyễn An Ninh, Phó Đức Chính, Nguyễn Thái Học, Đặng Thai Mai, Cù Huy Cận, Nguyễn Đình Thi, Tôn Thất Tùng,...

Tổng bí thư Lê Duẩn với GS. Lâm Ngọc Thiềm - cán bộ giảng dạy Khoa Hóa học, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên - ĐHQGHN, một chiến sĩ đã từng trực tiếp tham gia chiến đấu đã trở về, tiếp tục công tác, phấn đấu để trở thành một giáo sư, một nhà giáo có uy tín, góp phần tích cực vào sự nghiệp đào tạo và bồi dưỡng nhân tài cho đất nước.

Một buổi lễ xuất quân xếp bút nghiên lên đường tham gia kháng chiến của sinh viên Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội.

Bước ngoặt lịch sử tiếp theo là sự ra đời của Đại học Quốc gia Việt Nam (1945-1954) do Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa sáng lập ngay sau Cách mạng Tháng Tám thành công. Đại học Quốc gia Việt Nam đã kế thừa, cách mạng hóa và Việt Nam hóa những yếu tố tiến bộ của Đại học Đông Dương, phát triển thành trung tâm đại học đào tạo đa ngành, đa lĩnh vực chất lượng cao đầu tiên của nước Việt Nam độc lập. Đây là nơi quy tụ, phát huy tâm huyết và tài năng của nhiều giáo sư, nhà khoa học, nhà văn hóa lớn như Trần Văn Giàu, Nguyễn Văn Huyền, Nguyễn Xiển, Đào Văn Tiến... Nhà trường đã góp phần quan trọng đặt nền móng cho sự hình thành và phát triển nền giáo dục đại học cách mạng Việt Nam, đồng thời đào tạo nguồn nhân lực tinh hoa phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Thời kỳ phát triển tiếp theo gắn với sự ra đời của Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội (1956-1993). Sau thắng lợi của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, miền Bắc hoàn toàn giải phóng, bước vào giai đoạn khôi phục và phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng hậu phương lớn xã hội chủ nghĩa, làm hậu thuẫn cho cuộc đấu tranh giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Trong bối cảnh đó, Đảng và Nhà nước đã quyết định thành lập Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội trên cơ sở các ngành khoa học tự nhiên và khoa học xã hội & nhân văn thuộc Đại học Quốc gia Việt Nam.

Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội nhanh chóng trở

thành trung tâm đào tạo khoa học cơ bản hàng đầu của đất nước; là nơi sáng tạo và truyền bá những tri thức nền tảng, tinh hoa; đồng thời quy tụ đội ngũ nhà giáo, nhà khoa học, nhà văn hóa uy tín. Nhà trường đã đào tạo đội ngũ sinh viên, học viên sau đại học tài năng, nhiều người sau này trở thành các nhà khoa học, văn nghệ sĩ, chính khách, cán bộ quản lý xuất sắc, có nhiều đóng góp cho sự nghiệp xây dựng, đổi mới và phát triển đất nước.

Đặc biệt, trong giai đoạn chiến tranh, nhiều thầy giáo và sinh viên của Nhà trường đã trở thành chiến sĩ, anh hùng lực lượng vũ trang; có người đã anh dũng hy sinh, hiến dâng xương máu cho sự nghiệp đấu tranh thống nhất đất nước, bảo vệ Tổ quốc. Đây là minh chứng sinh động cho sự gắn bó giữa tri thức và trách nhiệm công dân.

Từ năm 1993 đến nay, với sự ra đời của ĐHQGHN trên cơ sở hợp nhất các trường đại học lớn, một thời kỳ đổi mới mạnh mẽ và phát triển toàn diện được mở ra. Nhằm đáp ứng yêu cầu phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, ĐHQGHN đã kế thừa và phát huy truyền thống vẻ vang của các thời kỳ trước, từng bước hoàn thiện cơ cấu tổ chức đào tạo và nghiên cứu khoa học, mở rộng quy mô đào tạo, chú trọng đào tạo nhân tài.

ĐHQGHN định hướng xây dựng mô hình đại học nghiên cứu, đổi mới sáng tạo, trở thành trung tâm đào tạo đa ngành, đa lĩnh vực chất lượng cao hàng đầu của đất nước, đồng thời từng bước xác lập vị thế

*Nhà thơ Lê Anh Xuân tên khai sinh là Ca Lê Hiến, sinh ngày 5/6/1940 tại Châu Thành, tỉnh Bến Tre, tốt nghiệp Khoa Lịch sử, Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội (nay là Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQGHN) và sau một thời gian ngắn làm cán bộ giảng dạy tại trường, Lê Anh Xuân hy sinh ngày 24/5/1968 ở vùng phụ cận Sài Gòn.

LÊ ANH XUÂN *

Dáng đứng Việt Nam

Anh ngã xuống đường băng Tân Sơn Nhất
 Nhưng Anh gượng đứng lên thì súng trên xác trực thăng
 Và Anh chết trong khi đang đứng bắn
 Máu Anh phun theo lửa đạn cầu vồng.
 Chợt thấy anh, giặc hốt hoảng xin hàng
 Có thằng sụp xuống chân Anh tránh đạn
 Bởi Anh chết rồi nhưng lòng dũng cảm
 Vẫn đứng đàng hoàng nổ súng tiến công
 Anh tên gì hỡi Anh yêu quý
 Anh vẫn đứng lặng im như bức thành đồng
 Như đôi dép dưới chân Anh giẫm lên bao xác Mỹ
 Mà vẫn một màu bình dị, sáng trong
 Không một tấm hình, không một dòng địa chỉ
 Anh chẳng để lại gì cho riêng Anh trước lúc lên đường
 Chỉ để lại cái dáng-đứng-Việt-Nam tạc vào thế kỷ:
 Anh là chiến sỹ Giải phóng quân.
 Tên Anh đã thành tên đất nước
 Ôi anh Giải phóng quân!
 Từ dáng đứng của Anh giữa đường băng Tân Sơn Nhất
 Tổ quốc bay lên bát ngát mùa xuân

(tháng 3/1968)

và thứ hạng cao trong hệ thống đại học quốc tế.

Có thể khẳng định, trải qua 120 năm, dù trong những hoàn cảnh lịch sử khác nhau, với những tên gọi khác nhau, sự hình thành và phát triển của ĐHQGHN luôn là một dòng chảy tiếp nối liên tục, không ngừng bồi đắp danh tiếng của một trung tâm tri thức hàng đầu và cái nôi đào tạo tinh hoa của đất nước.

BẢN SẮC VÀ PHỤNG SỰ TỔ QUỐC QUA CÁC THỜI KỲ

Trong suốt quá trình hình thành và phát triển, ĐHQGHN luôn đặc biệt coi trọng việc xây dựng và bồi đắp bản sắc riêng, đồng thời kiên định thực hiện trách nhiệm phụng sự Tổ quốc.

Bản sắc và trách nhiệm quốc gia của ĐHQGHN chính là bản sắc và trách nhiệm của một trung tâm đào tạo đa ngành, đa lĩnh vực chất lượng cao hàng đầu đất nước. Tư duy phản biện và khả năng phát hiện vấn đề; phương pháp tiếp cận, nghiên cứu và giảng dạy khoa học, hiện đại; niềm đam mê học thuật; khát vọng đổi mới, cống hiến vì dân, vì nước... là những yếu tố nổi bật tạo nên tầm vóc, danh tiếng và niềm tự hào của ĐHQGHN qua các thời kỳ.

Những giá trị đó không mang tính trừu tượng, mà được kết tinh thành sức sống của các đơn vị đào tạo, nghiên cứu; thể hiện trong phẩm chất, năng lực và phong cách của đội ngũ giảng viên, cán bộ, người lao động, sinh viên và học viên. Bản sắc ấy được thể hiện sinh động trong từng

chương trình đào tạo, từng nội dung nghiên cứu khoa học, từng bài giảng, từng công trình khoa học cũng như trong các hoạt động học thuật và cộng đồng của nhà trường.

ĐẤU ÁN ĐỊNH HÌNH TRÁCH NHIỆM QUỐC GIA TRONG ĐÀO TẠO NGUỒN NHÂN LỰC CHẤT LƯỢNG CAO

Trong hành trình 120 năm, ĐHQGHN, ở những mức độ khác nhau tùy theo hoàn cảnh lịch sử, luôn gắn bó chặt chẽ với sinh mệnh của quốc gia, dân tộc.

Ngay từ thời kỳ đầu, dù Đại học Đông Dương được thành lập với mục tiêu phục vụ bộ máy cai trị, nhưng thực tiễn đã hình thành một đội ngũ sinh viên Việt Nam yêu nước, không bị chi phối bởi ý đồ thực dân. Họ đã biết gạn lọc, tiếp thu những giá trị tiến bộ của văn minh nhân loại để nuôi dưỡng tinh thần dân tộc, trở thành những hạt giống tinh hoa trong sự nghiệp đấu tranh giành độc lập.

Sự ra đời của Đại học Quốc gia Việt Nam thể hiện rõ sự gắn bó máu thịt giữa nhà trường và vận mệnh đất nước. Trong điều kiện chiến tranh, nhà trường tổ chức hoạt động linh hoạt, thầy và trò vừa giảng dạy, học tập, vừa tham gia vào mặt trận tư tưởng, cổ vũ tinh thần yêu nước và chủ nghĩa anh hùng cách mạng.

Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội tiếp tục thực hiện sứ mệnh đào tạo đội ngũ cán bộ khoa học tinh hoa, phục vụ xây dựng nền giáo dục và khoa học hiện đại. Nhà trường chú trọng kết hợp giữa nghiên cứu

cơ bản và nghiên cứu ứng dụng, phục vụ trực tiếp cho sản xuất và chiến đấu. Nhiều cán bộ, giảng viên, sinh viên đã trực tiếp tham gia chiến trường, đóng góp cho sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc.

Trong thời kỳ đổi mới, ĐHQGHN xác định rõ “trách nhiệm quốc gia” là sứ mệnh và giá trị cốt lõi. Nhà trường đã triển khai các mô hình đào tạo tiên tiến, hội nhập quốc tế; cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho các lĩnh vực trọng điểm; đồng thời tiên phong trong xây dựng các nhóm nghiên cứu mạnh, thúc đẩy công bố quốc tế và nâng cao vị thế trong hệ thống đại học toàn cầu.

ĐHQGHN cũng tích cực tham gia tư vấn chính sách, đề xuất các giải pháp khoa học và công nghệ phục vụ hoạch định và thực thi đường lối phát triển đất nước.

GIÁ TRỊ CỐT LÕI TẠO NÊN BẢN SẮC

Trong Chiến lược phát triển đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, ĐHQGHN xác định các giá trị cốt lõi: Tiên phong - Sáng tạo - Xuất sắc - Nhân văn - Phụng sự.

Nhìn sâu vào chiều dài hơn một thế kỷ phát triển, có thể khái quát các giá trị nền tảng tạo nên bản

sắc của ĐHQGHN gồm: tri thức nền tảng; khai phóng trí tuệ; tiên phong mở đường; và phụng sự Tổ quốc.

Đây là những giá trị đã được hun đúc qua nhiều thế hệ, kết tinh thành bản sắc đặc trưng của nhà trường, đồng thời là nguồn lực nội sinh quan trọng cho sự phát triển trong giai đoạn mới.

PHÁT HUY TRUYỀN THỐNG TRONG KỶ NGUYÊN MỚI

Bước vào kỷ nguyên phát triển mới, ĐHQGHN cùng cả nước đứng trước nhiều cơ hội và thách thức. Đảng, Nhà nước và Nhân dân kỳ vọng nhà trường tiếp tục phát huy truyền thống đào tạo tinh hoa, phụng sự Tổ quốc, giữ vai trò đầu tàu, dẫn dắt hệ thống giáo dục đại học Việt Nam.

Để hiện thực hóa mục tiêu đó, cần tập trung vào các nhiệm vụ trọng tâm: tiếp tục đổi mới mô hình tổ chức và quản trị đại học theo hướng hiện đại; phát triển các ngành đào tạo chất lượng cao và các lĩnh vực nghiên cứu chiến lược; tiên phong trong đổi mới sáng tạo, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế; đẩy mạnh hợp tác quốc tế; và đẩy nhanh xây dựng khu đô thị ĐHQGHN tại Hòa Lạc trở thành đô thị đại học hiện đại, sinh thái, sáng tạo.

Học sinh, sinh viên ĐHQGHN tích cực tham gia các chương trình trao đổi học thuật, giao lưu văn hóa tại các trường đại học uy tín thế giới.